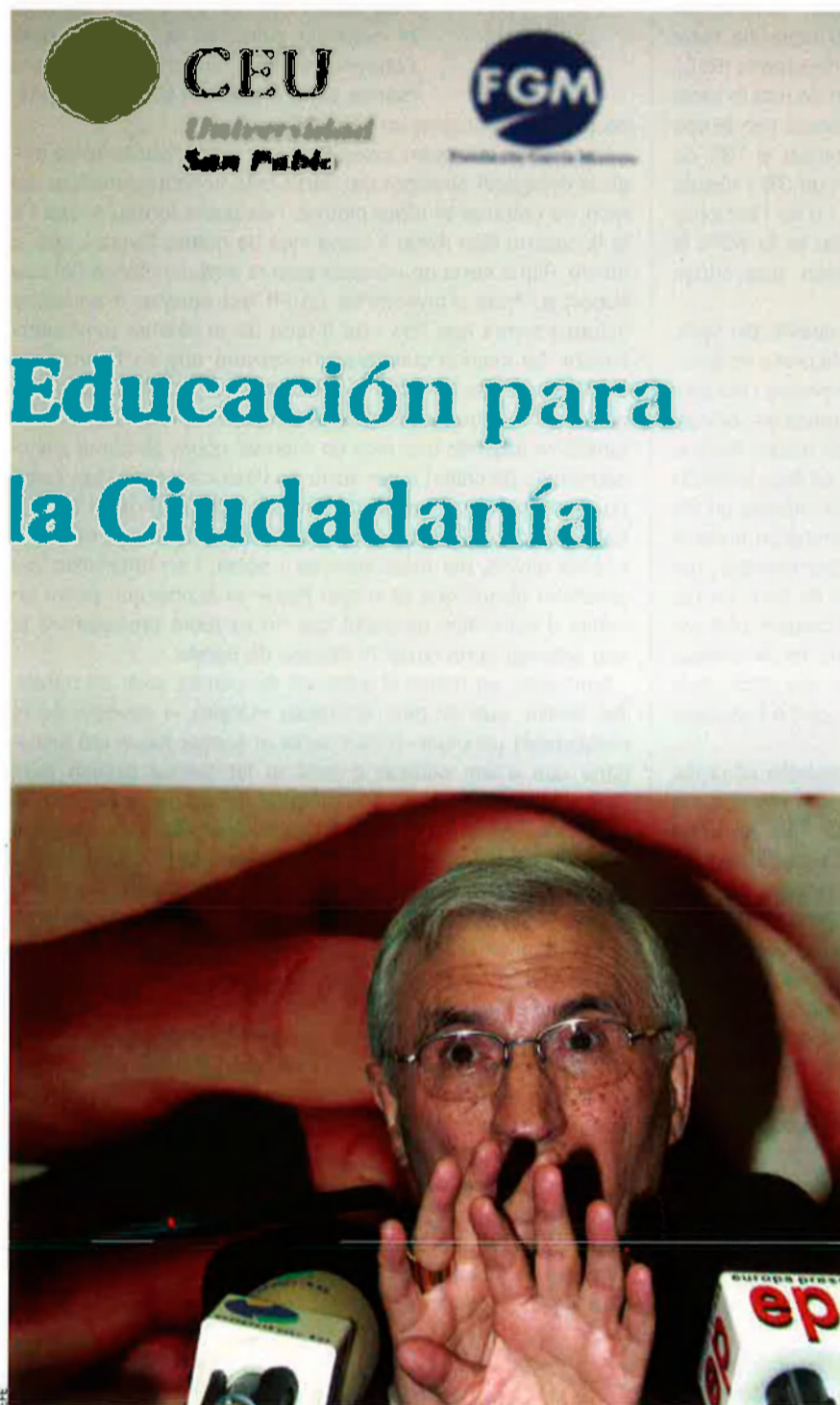

Rouco i els seus germans

La cúpula de l'església espanyola, amb els cardenals Rouco Varela i Cañizares al capdavant, manté el clima de tensió amb l'estat amb l'excusa de l'assignatura d'Educació per a la Ciutadania o el nomenament de Bernat Sòria com a ministre. El Vaticà, de moment, deixa fer.

La cúpula de l'església espanyola, és a dir el cardenal Rouco Varela, també arquebisbe de Madrid, ja ha tingut dues audiències privades amb Joseph Ratzinger, des que va ser elegit papa el 19 d'abril de 2005. Ningú no sap dir si això és bo o és dolent, si implica que el nou pontífex ha de dedicar massa temps a Espanya o si és un tracte de favor: un reconeixement públic a l'església espanyola perquè fa bondat i mereix la seva atenció. Però resulta simptomàtic que el cordó umbilical del papa amb l'església de l'estat continue essent el més conservador dels bisbes espanyols. No hi fa res que Rouco no siga ja el president de la Conferència Episcopal Espanyola (CEE), perquè és cardenal de Madrid i, com a tal, ha esdevingut l'interlocutor principal del Vaticà. El president de la CEE, des del març de 2005, és el bisbe de Bilbao, Ricardo Blázquez, molt més moderat que no Rouco però amb poca influència fora d'aquest cercle. Fins i tot, els fills de la CEE els continua movent Cañizares (bisbe de Toledo, també cardenal i també conservador, com Rouco) que té un home de la seua corda, Juan Antonio Martínez Camino, situat a la Secretaria de la Conferència. El jesuïta Martínez Camino, que no ha estat nomenat bisbe tot i que és el camí habitual dels secretaris de la CEE, també fa de portaveu de la institució i impregna totes les decisions d'un conservadorisme més agut del que emana de les decisions col·legiades. Les declaracions que, per la seua banda, fan Rouco i Cañizares *motu proprio* consoliden la imatge d'una església estatal governada per grups ultraconservadors, que han aixecat encara més la veu des de l'arribada de Rodríguez Zapatero al govern espanyol.

L'últim mes, les declaracions d'aquest estil s'han fet més freqüents. El 27 de juny Rouco Varela va qualificar l'assignatura d'Educació per a la Ciutadania —una nova matèria que entrarà als currículums escolars al setembre— d'"inconstitucional" i "èticament inacceptable". Un mes després, el 23 de juliol, Cañizares ha afegit que és un "atemptat contra la llibertat". Si Rouco Varela havia dit que l'objecció de consciència contra l'esmentada assignatura era "una possibilitat clara", ell i els altres ultraconservadors no van aconseguir que la permanent de la CEE demanara explícitament aquesta objecció de consciència. Tot i això, la "Declaració

Rouco, com a cardenal de Madrid, és l'interlocutor principal del Vaticà

sobre la LOE" de la CEE afirma: "Hem exhortat a tothom a actuar de manera responsable i compromesa davant una assignatura inacceptable tant en la forma com en el fons. Els mitjans concrets d'actuació de què disposen els pares i els centres educatius són diversos. No hem volgut ni volem esmentar-ne cap en particular."

Arrossegada pels elements més conservadors, la Conferència adopta una posició molt més radical que no la que assumeixen els mateixos centres educatius confessionals, la majoria dels quals no pertanyen als bisbats sinó a ordes religiosos. Segons que destaca Jordi Llisterra, director de la revista *Foc Nou*, la patronal de les escoles religioses, la FERE-CECA, va optar per dialogar amb el govern espanyol i mirar de pactar-hi "l'adaptació del seu programa a l'ideari catòlic dels seus centres". Llisterra opina que aquesta és una actitud lògica que els bisbes espanyols han rebutjat: "Quan va sortir per primer cop la proposta del govern espanyol de fer una assignatura d'Educació per

L'església de Garcia-Gasco

Serán més de 3.200 metres quadrats, amb un campanar de 28 metres d'alçada, tot cobert de trencadís —a joc amb els volums de la Ciutat de les Arts i les Ciències de Calatrava, que hi quedarà just a tocar: no debades l'edifici se situa en una de les zones d'expansió de la ciutat, amb circuit de Fórmula 1 inclòs—: una antiga nau de la indústria química Cross, cedida a l'arquebisbat de València per l'Ajuntament de Rita Barberà (PP), avança en el procés d'esdevenir l'anomenada "Parròquia santuari dels beats màrtirs valencians", dedicada, des del punt de vista episcopal, als morts durant la guerra del 36-39 "per l'odi a la fe".

Aquest serà el llegat de l'actual arquebisbe de València, Agustín Garcia-Gasco, un home que ha estat vist per sectors de la mateixa Església com un fidel representant del nacionalcatolicisme ("l'Església va realitzar una ingent obra de pacificació nacional entre els espanyols des del final de la Guerra", declarava en una entrevista) i que s'encara a la jubilació. De fet, va ser Garcia-Gasco mateix qui va impulsar ("recollim els fruits d'allò que uns altres van sembrar fa més de cinquanta anys", declarava en una entrevista) el procés que va desembarcar en la beatificació, el març del 2001, de 226 valencians morts durant la guerra, i la incoació de l'expedient per a afegir-n'hi 250 més. Sempre del mateix bàndol.

Val a dir que aquest només insistir en una banda i ignorar l'altra ha causat més que malestar en diversos sectors de la societat valenciana, que recorden com, mentre als uns se'ls erigeixen edificis immensos, els altres no tenen ni una làpida al cementiri. Aquests altres, però, no semblen llevar-li la son a l'arquebisbe. Ni que es compten per milers.

Núria Cadenes

Antiga nau de Cross on anirà la nova església

a la Ciutadania, l'executiu va passar la seua proposta de textos als bisbes, però ells es van negar a negociar i alguns van començar immediatament una campanya en contra."

Per Llisterra aquest cas exemplifica el que passa amb una església en què els bisbes més poderosos impedeixen el diàleg amb el govern, que sempre és fonamental: "Què ha acabat fent l'església a Cuba? Pactar. Joan Pau

La incògnita és si Roma imposarà un xic de sensatesa a l'església espanyola

II va actuar amb Cuba molt conscientment, recordant què havia passat a Polònia." El trencament del diàleg entre bisbes i govern és, segons Llisterra, una característica molt sorprenent de l'església espanyola actual. En primer lloc, per la diferència de l'actitud que la Conferència Episcopal Espanyola de Vicent Enrique y Tarancón va tenir durant la Transició ("Creieu que els bisbes actuals haurien permès la legalització del divorci i l'avortament?", es pregunta Llisterra) i, en segon lloc, per la distància de l'església catalana: "Us imagineu els bisbes catalans manifestant-se contra el PSC o qualsevol altre partit? És impensable. Aquí només han sortit en manifestacions de protesta per l'atemptat d'Hipercor o per Miguel Ángel Blanco."

Les actituds més extremades dels bisbes, retroalimentades per alguns mitjans propietat de la Conferència Episcopal, com la COPE, salten com un interruptor. El mateix dia del nomenament de Bernat Sòria com a ministre de Sanitat, fonts de la Conferència Episcopal qualificaven la decisió de “molt preocupant” per-

què “treballa des de la ideologia i no des de la ciència”. Des del primer dia d'un nou executiu, doncs, la jerarquia feia esclatar, una altra vegada, els possibles ponts de diàleg amb els titulars dels ministeris.

La incògnita, ara mateix, és si, des de Roma, s'acabarà imposant a l'església espanyola una dosi extra de sensatesa.

És evident, segons Llisterri, que “el problema de la jerarquia eclesiàstica espanyola no se solucionarà per la via de l'automedicació”. La recepta ha d'arribar de Roma però la connexió dels bisbes espanyols amb el Vaticà continua essent Rouco Varela.

Alex Milian

D'on surten les misses

L'Església Catòlica té un paper clau en la gènesi d'Espanya com a estat. I això té un cost. Es a dir que, en canvi d'això, l'estat sempre ha pagat les misses d'una manera o una altra. Tot i això, també és cert que cíclicament hi ha hagut intents de modernitzar aquesta relació, amb episodis més o menys reeixits que han coincidit amb processos –si més no intents– de convertir Espanya en un estat modern.

Ja la Constitució espanyola de 1837 és la primera que reconeix l'obligació de l'estat de mantenir el culte catòlic, com també els seus ministres. Des de llavors i encara avui, els diversos règims polítics, a excepció de la II República, han mantingut aquesta relació de pagament.

Avui dia, la Constitució espanyola no preveu el finançament estatal de cap religió directament. Però al capítol segon de la carta magna, el de “Drets i llibertats” hi ha una porta oberta per a finançar l'església. L'article 16.3 diu: “Cap confessió no tindrà caràcter estatal. Els poders públics tindran en compte les creences religioses de la societat espanyola i mantindran les conseqüents relacions de cooperació amb l'Església catòlica i les altres confessions.” Aquest article no obliga, però tampoc no impedeix, a finançar cap confessió.

El finançament estatal de l'Església catòlica té dues bases diferents. L'una prové de l'acord sobre assumptes econòmics, signat entre Espanya i el Vaticà, el gener de 1979. L'altra, dels acords o convenis que es puguin establir entre l'estat i la Conferència Episcopal Espanyola. El gruix del finançament i el que més obliga l'estat, en tractar-se d'un conveni internacional, és el primer. El segon correspon a acords unilaterals. Així, seguint els compromisos establerts per l'estat amb la Santa Seu, es preveuen tres models de finançament: el primer, la dotació pressupostària (que és el que ha predominat fins els darrers anys, a partir del qual els pressupostos generals de l'estat preveuen una assignació per al manteniment de l'Església); el segon, un sistema mixt –entre la dotació pressupostària i l'assignació tributària– i, finalment, l'assignació estrictament tributària.

El primer model, de fet, donava continuïtat al que s'havia seguit fins el 1979. Al concordat de 1953 es preveu l'obligació de l'estat d'incloure partides en els pressupostos destinades a diverses activitats de l'Església. A partir de l'acord de 1979, aquestes partides es lliuren a la

Conferència Episcopal Espanyola, que haurà de presentar a l'estat unes memòries anuals per informar en què s'han destinat els recursos i quines són les necessitats futures de l'església.

El pas cap al model tributari, que és el que avui es manté, no es va produir fins el 1988, malgrat que l'estat l'hauria pogut aplicar abans, el 1982, i no el féu efectiu del tot fins el setembre del 2006. Consisteix en un finançament que emana, no pas dels pressupostos de l'estat, sinó de l'assignació d'un percentatge de la recaptació per l'IRPF dels contribuents que ho vulguin, llavors fixat en un 0,52% de l'impost. Per pal·liar la reducció d'ingressos, durant un cert període, l'estat ha mantingut un sistema mixt, és a dir, amb unes assignacions pressupostàries que han completat les recaptacions de l'IRPF que els ciutadans han destinat a l'Església en les declaracions de renda. Aquest període de transició, l'estat el podia haver deixat d'aplicar a partir de 1991, tal com es preveia en l'acord del 1979 amb el Vaticà.

Finalment, el setembre de 2006, l'actual executiu espanyol, de la mà de la vice-presidenta Maria Teresa Fernández de la Vega, anunciava el pacte per al nou model de finançament de l'Església acordat amb la Conferència Episcopal. El percentatge de l'impost de la renda que de manera voluntària cada ciutadà podrà destinar a finançar l'església augmenta fins el 0,7%. A partir del desenvolupament d'aquest acord, l'estat també aplicarà l'IVA a les activitats de l'Església, tal com fa temps que exigeix la Unió Europea. L'augment de l'assignació voluntària del percentatge de l'IRPF implica finalment la desaparició de les partides pressupostàries de l'estat per a finançar l'Església.

Però alguns sectors episcopals consideren que el percentatge previst no és suficient. La Conferència Episcopal volia que el percentatge fos el 0,82%. A més a més, des de l'episcopat espanyol es pretén que aquest no sigui un sistema final de finançament, sinó que es pugui anar revisant. Com més va, menys ciutadans hi ha que destinen a l'església aquest percentatge voluntari en la declaració de renda. Si el 1993 el 42,73% de la població va marcar la casella de la seva declaració per a finançar l'Església, el 2004 ho va fer un 34,32%.

Enric Rimbau